

UMBERTO

ORTAÇAĞ
ESTETİĞİNDE
SANAT VE
GÜZELLİK

Çeviri: KEMAL ATAKAY

13. BASKI

♥ can
modern

UMBERTO ECO
ORTAÇAĞ
ESTETİĞİNDE
SANAT VE GÜZELLİK

Can Modern

Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik, Umberto Eco

İtalyanca aslından çeviren: Kemal Atakay

Arte e bellezza nell'estetica medievale

© 2016, La nave di Teseo Editore, Milano

© 1998, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1998

13. basım: Mayıs 2023, İstanbul

Bu kitabın 13. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-3445-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

UMBERTO ECO
ORTAÇAĞ
ESTETİĞİNDE
SANAT VE GÜZELLİK

DENEME

İtalyanca aslından çeviren

Kemal Atakay

Umberto Eco'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Gülün Adı, 1986

Foucault Sarkacı, 1992

Önceki Günün Adası, 1995

Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti, 1995

Ortaçağ'ı Düşlemek, 1996

Somonbalığıyla Yolculuk, 1997

Yanlış Okumalar, 1997

Beş Ahlak Yazısı, 1998

Açık Yapıt, 2000

Kitaplardan Kurtulabileceğinizi Sanmayın (J.C. Carrière ile birlikte), 2010

Günlük Yaşamdan Sanata, 2012

Edebiyata Dair, 2016

Tez Nasıl Yazılır?, 2017

UMBERTO ECO, 1932'de İtalya'da Milano'ya bağlı Alessandria kasabasında doğdu. 1950'lerde İtalyan radyo-televizyonu RAI'nin kültür programlarını yönetti. 1959-1975 arasında İtalya'nın ünlü yayınevi Bompiani'nin edebiyat dışı yayınlarının editörlüğünü üstlendi; *La Stampa*, *Corriere della Sera*, *La Repubblica*, *L'Espresso* gibi gazetelere makaleler yazdı. 1970'lerde Bologna Üniversitesi'nde göstergebilim dersleri vermeye başladı. *Gülün Adı*, *Foucault Sarkacı*, *Önceki Günün Adası* ve *Baudolino* gibi romanlarıyla; modern kültürü ince bir mizah duyarlılığıyla ele alan *Açık Yapıt*, *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti*, *Beş Ahlak Yazısı*, *Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik*, *Ortaçağ'ı Düşlemek*, *Somonbalığıyla Yolculuk*, *Yanlış Okumalar*, *Yorum ve Aşırı Yorum* ve *Kitaplardan Kurtulabileceğinizi Sanmayın* (J.-C. Carrière ile birlikte) gibi deneme kitaplarıyla günümüzün en saygın yazarları arasına girdi. 19 Şubat 2016'da öldü.

KEMAL ATAKAY, 1962'de Ankara'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra ABD'de Illinois Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde lisansüstü öğrenimi gördü. Çeşitli dergilerde çevirileri, inceleme ve eleştiri yazıları yayımlandı. Yeditepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde karşılaştırmalı edebiyat dersleri verdi. Guido Cavalcanti, Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Giacomo Leopardi, Cesare Pavese, Primo Levi, Italo Calvino, Umberto Eco, Octavio Paz gibi şair ve yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı.

İçindekiler

Giriş	13
1. ORTAÇAĞ ESTETİK DUYARLILIĞI	21
1.1. Ortaçağlıların estetik ilgileri	21
1.2. Mistikler	24
1.3. Koleksiyonculuk	35
1.4. Yararlılık ve güzellik	40
2. AŞKINSAL OLARAK GÜZELLİK	43
2.1. Estetik evren kavrayışı	43
2.2. Aşkınısallar. Philippe le Chancelier	47
2.3. Sahte Dionysios üzerine yorumlar	49
2.4. Auvergne'li Guillaume ve Robert Grosseteste	51
2.5. "Summa fratris Alexandri" ve Aziz Bonaventura	53
2.6. Aziz Albertus Magnus	55
3. ORAN ESTETİĞİ	61
3.1. Klasik gelenek	61
3.2. Müzik estetiği	63
3.3. Chartres Okulu	67
3.4. "Homo quadratus"	71
3.5. Sanatsal düzen olarak oran	74

4. IŞIK ESTETİĞİ	81
4.1. Renk ve ışık beğenisi	81
4.2. Optik ve perspektif	87
4.3. Işık metafiziği: Grosseteste	88
4.4. Aziz Bonaventura	91
5. SİMGE VE ALEGORİ	95
5.1. Simgesel evren	95
5.2. Simgecilik ile alegorizmin ayırt edilmemesi	101
5.3. Metafizik pansemiosi	104
5.4. Kutsal Kitap alegorizmi	110
5.5. Ansiklopedi alegorizmi	115
5.6. Evren alegorizmi	120
5.7. Sanat alegorizmi	124
5.8. Aquino'lu Tommaso ve alegorik evrenin ortadan kalkması	128
6. ESTETİK GÖRME PSİKOLOJİSİ VE GNOSEOLOJİSİ	137
6.1. Özne ile nesne	137
6.2. Estetik heyecan	138
6.3. Görme psikolojisi	141
6.4. Aziz Tommaso'da estetik görüşü	144
7. AZİZ TOMMASO VE ORGANİZMA ESTETİĞİ	151
7.1. Biçim ve töz	151
7.2. "Proportio" ve "integritas"	153
7.3. "Claritas"	161
8. ORGANİZMA ESTETİĞİNİN GELİŞMESİ VE ÇÖKÜŞÜ	165
8.1. Strasbourg'lu Ulrich, Aziz Bonaventura ve Llull ..	165
8.2. Duns Scotus, Ockham ve birey	167

8.3. Alman mistikler	173
9. SANAT KURAMLARI	175
9.1. "Ars" kuramı	175
9.2. Sanatsal biçimin ontolojisi	179
9.3. Özgür sanatlar ve köle sanatlar	181
9.4. Güzel sanatlar	184
9.5. Poetikalar	189
10. SANATSAL YARATI VE SANATÇININ İTİBARI ...	193
10.1. "Infima doctrina"	193
10.2. "Theologus" şair	195
10.3. Örnek ide	197
10.4. Sezgi ve duygu	202
10.5. Sanatçının yeni itibarı	205
10.6. Dante ve yeni şair kavrayışı	208
11. SKOLASTİK TEN SONRA	217
11.1. Ortaçağ pratik ikiciliği	217
11.2. Ortaçağ düşüncesinin yapıları	220
11.3. Nikolaus von Cusa'nın estetiği	226
11.4. Yeni-Platoncu hermetizm	232
11.5. Astroloji ve yazgı	239
11.6. "Proportio"ya karşı sempati	241
11.7. Duaya karşı tılsım	245
11.8. Yaşam normu olarak estetik	247
11.9. Sanatçı ve metinlerle dünyanın yeni yorumu ...	250
Sonuç	253
Kaynakça	259
Dizin	275

Giriş

Bu kitap, VI. yüzyıl ile XV. yüzyıl arasında Ortaçağ Latin uygarlığının geliştirdiği estetik kuramlar tarihinin bir özetidir. Ama, sunduğumuz bu tanım, tanımda geçen terimlerin de tanımlanmasını gerektirmektedir.

Özet. Özgünlük iddiası olmayan bu araştırma, aralarında *Problema Estetico in Tommaso d'Aquino* (Aquino'lu Tommaso'da Estetik Sorun, 1956) araştırmamın da yer aldığı önceki araştırmaların bir özeti ve dizgeleştirilmesi niteliğindedir. Özellikle belirtmeliyim ki, 1946'da iki temel yapıt yayımlanmamış olsaydı bu özeti gerçekleştirmek olanaksız olurdu: Edgar de Bruyne'in *Études d'esthétique médiévale* (Ortaçağ Estetiği İncelemeleri) adlı çalışması ile D.H. Pouillon'un güzellik metafiziği metinleri derlemesi. Bu iki önemli yapıttan önce yazılmış her şeyin eksik olduğunu; daha sonra yazılanların ise bu iki yapıta dayandığını rahatlıkla söyleyebileceğimiz kanısındayım.¹

1. Doğal olarak son kırk yılda, Pouillon ile De Bruyne'in elyazmalarından veya kusurlu basımlardan okudukları birçok metnin eleştirel basımları yapılmış ve başka metinler ortaya çıkarılmıştır. Öte yandan, en azından *Études*'ün, üstelik uzun bir süredir piyasada bulunmaması üzücüdür. Belki, kitabın 1958 yılında Editorial Gredos Yayınevi'nin (Madrid) yayımladığı İspanyolca çevirisini hâlâ

Bir özet olması nedeniyle bu kitabın bir amacı da, Ortaçağ felsefesi ya da estetik tarihi uzmanı olmayan okura seslenebilmektir. Bu amaçla, çok sayıdaki Latince alıntının kısa olanları metin içinde açıklanmış, uzun olanları ise alıntının ardından çevirisiyle birlikte verilmiştir.¹

Tarih. Kuramsal bir özet değil, tarihsel bir özet. Son-
da da açıklanacağı üzere, bu kitabın amacı, estetiğin, estetik sorunlarının ve bu sorunlara ilişkin çözümlerin çağdaş tanımlamasına felsefi bir katkıda bulunmak değil, bir dönemin imgesini sunmaktır. Bu açıklama kanımca yeterlidir; klasik estetik tarihi veya barok estetik tarihi söz konusu olsaydı da bu açıklama yeterli olurdu. Bununla birlikte,

piyasada bulabilmek mümkündür. De Bruyne daha sonra 1947'de üç ciltlik yapıtın *L'esthétique du moyen âge* (Ortaçağ Estetiği) başlığıyla bir özetini yayımlamıştı; ama bu yapıtın kusuru, göndermelerin en azından çoğu yerde kaynaklara değil, üç ciltlik yapıta yapılmasıdır.

1. Bu metnin ilk biçimi çeşitli yazarların yazdığı dört ciltlik *Momenti e problemi di storia dell'estetica* (Estetik Tarihinin Evreleri ve Sorunları; Milano, Marzorati, 1959) adlı yapıtın ilk cildinde "Sviluppo dell'estetica medievale" (Ortaçağ Estetiğinin Gelişimi) başlığıyla yayımlanmıştır. Metnin bu ilk biçiminde Latince alıntılar çevrilmemişti. Ama, aradaki tek fark bu değildir. Marzorati metni otuz yıl önce düşünülüp yazılmıştı. Yapıtın artık özellikle kaynakça açısından eskidiğini düşünüyordum, ama İngilizce bir basım için (*Art and Beauty in the Middle Ages*; Ortaçağ'da Sanat ve Güzellik, New Haven ve Londra, Yale University Press, 1986) metni gözden geçirmek zorunda kaldım. Kitabın uzman olmayan okurlar tarafından da beğenilmesi, onu bu biçimiyle yeniden sunma kararını almama neden oldu. Üslupla ilgili birçok şey değiştirildi, birçok yerde anlatım daha kolay anlaşılır hale getirildi. Tam anlamıyla uzmanlık çalışması niteliği taşımayan bir katkının sınırları içinde, kolaylıkla bulunabilecek yapıtlara öncelik tanıyarak kaynakçanın güncelleştirilmesine çalışıldı. Birçok kaynak yeniden gözden geçirildi, özellikle "Simge ve Alegori" bölümüyle "Sanat Kuramları" bölümüne birkaç paragraf eklendi. 11. Bölüm hemen hemen olduğu gibi bırakıldı. Kuramsal sorumluluklar gene bana ait olmakla birlikte, teknik güncelleştirme işi (önemli eleştiriler ve itirazlarla birlikte) Costantino Marmo'nun işbirliği sayesinde gerçekleşti; bu ortak çalışma olmasa, özgün metni yeniden ele almaya cesaret edemezdim. Doğal olarak, bu konuda 1959'dan sonra bildiğim kadarıyla yazmış olan herkese (adları kaynakçada verilmiştir) çok şey borçluyum.

Ortaçağ felsefesi geçen yüzyıldan beri onu *philosophia perennis* (süregiden felsefe) olarak sunma eğilimi gösteren bir yeniden gündeme getirme konusu oluşturduğundan, onunla ilişkili her söylem sonuçta her zaman kendi felsefi önvaryimlerini açıklamak zorundadır. Bu konuya açıklık getireyim: Ortaçağ estetiği üzerine bu çalışma tarihsel bir dönemin anlaşılması amacını gütmektedir, tıpkı Yunan estetiği veya barok estetik üzerine bir çalışmanın böyle bir amacı güdebileceği gibi. Doğal olarak, insan ilginç bulduğu ve daha iyi anlama çabasına geçeceğini düşündüğü için bir dönemi incelemeye karar verir.

Estetik kuramlar tarihi. Tarihsel bir özet söz konusu olduğu için, günümüzde de kabul edilebilir bir çerçevede içinde estetik kuramın ne olduğunu yeniden tanımlama amacı güdülmemektedir. Terimin, bir kuramın sunulduğu veya estetik olarak görüldüğü tüm durumları göz önünde bulunduran daha geniş bir tanımından yola çıkılmıştır. Öyleyse, sistematik bir amaçla ve felsefi kavramları devreye sokarak güzellik, sanat, sanat yapıtlarının üretim ve değerlendirilme koşulları, sanat ile başka etkinlikler, sanat ile ahlak, sanatçının işlevi, beğeni, süs, üslup kavramları, beğeni yargıları, bu yargıların eleştirisi, sözel ve sözel olmayan metinlerin yorumlanmasına ilişkin kuramlar ve uygulamalar veya yorumbilgisi sorunu (çünkü yorumbilgisi, özellikle Ortaçağ'da, yalnızca estetik denen olgularla ilgilenmemekle birlikte yukarıdaki sorunlarla çakıştıyordu) ile ilgili bazı olguları ele alan her söylemi estetik kuram kapsamında görüyoruz.

Sonuçta, çağdaş bir estetik tanımından yola çıkmak ve geçmiş bir dönemde bu tanımın geçerli olup olmadığını kanıtlamaya çalışmak yerine (bu, son derece kötü estetik tarihlerinin yazılmasına yol açmıştır), olabildiğince senkretik ve hoşgörülü bir kuramdan yola çıkıp

sonra ne bulduğumuza bakmak daha iyidir. Bu amaçla, bazı araştırmacıların da yapmış olduğu gibi, sözcüğün gerçek anlamıyla kuramsal söylemlerle, sistematik amaçlarla yazılmamış olsalar da (sözgelimi, retorik kural koyucuların gözlemleri, mistiklerin, sanat koleksiyoncularının, eğitimcilerin, ansiklopedistlerin veya Kutsal Kitap yorumcularının yazıları), dönemin felsefi fikirlerini yansıtan veya etkileyen tüm metinler olabildiğince bütünlük içinde verilmeye çalışılmıştır. Benzeri biçimde, olabildiği ölçüde ve her şeyi kapsama amacı güdülmeksizin, günlük yaşamın çeşitli yönlerinden ve sanatsal biçimlerle tekniklerin evriminden, bunların ardında yatan estetik fikirler çıkarılmaya çalışılmıştır.

Latin Ortaçağı. Ortaçağ'da kuramsal, felsefi, teolojik tartışmalar Latince yapılmıştır ve Ortaçağ skolastik felsefesinin dili de Latince'dir. Latince dışındaki dillerde bir kuramsal tartışma yürütülmeye başlandığında, tarihten bağımsız olarak, en azından önemli ölçüde, Ortaçağ'ın dışındayız demektir. Bu özetle, Latin Ortaçağı'nın dile getirdiği estetik kavrayışlar ele alınmakta ve trubadür şiirinin, *dolce stil novo* (tatlı yeni üslup) şairlerinin, Dante'nin ve doğal olarak Dante'den sonra gelenlerin fikirleri üzerine ancak marjinal değinmelerde bulunmaktadır (ancak, özellikle son bölümdeki değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda, Dante yukarıda söylediklerimize önemli bir istisna oluşturmaktadır). Belirtmek istediğim bir başka nokta da şu: Biz İtalya'da genellikle Dante, Petrarca ve Boccaccio'yu Ortaçağ'a yerleştirir, Rönesans için Kolomb'un Amerika'yı keşfetmesini bekleriz; oysa birçok ülkede bu yazarlardan Rönesans'ın başlangıcı bağlamında söz edilir. Öte yandan, bu tutumu dengelemek üzere, Petrarca'dan Rönesans yazarı olarak söz edenler, Burgonya, Flaman ve Alman on be-

şinci yüzyıldan, yani Pico della Mirandola, Leon Battista Alberti ve Aldo Manuzio'nun çağdaşlarından Ortaçağ'ın günbatımı olarak söz ederler.

Öte yandan, "Ortaçağ" kavramının kendisi tanımlanması son derece güç bir kavramdır ve terimin açık etimolojisi bize bu kavramın nasıl kimsenin bir yere yerleştiremediği on yüzyıla yer bulmak üzere icat edildiğini göstermektedir; çünkü bu on yüzyıl, çok gurur duyulan bir dönem ile büyük bir özlem duyulan bir başka dönem arasında, iki "olağanüstü" çağ arasında yer alıyordu.

Bu kimliksiz ("ortada" olma dışında bir kimliği olmayan) çağa yöneltilen birçok suçlama arasında, estetik bir duyarlılığının olmadığı suçlaması da vardı. Bu noktayı şimdi ele almayacağız, çünkü girişi izleyen bölümlerin amacı bu yanlış izlenimi düzeltmektir; sonuç bölümünde de, nasıl XV. yüzyıla doğru estetik duyarlılığın, Ortaçağ estetiği üzerine çekilen perdeyi haklı çıkaracak şekilde değilse de açıklayacak şekilde kökten değişmiş olduğu gösterilecektir. Ama, Ortaçağ kavramı başka nedenlerle de çözümlenebilecek bir kavramdır.

Birbirinden bunca farklı yüzyıllar aynı etiket altında nasıl bir araya getirilebilir? Bir yandan, Avrupa'nın tüm tarihinin en korkunç siyasal, dinsel, nüfussal, tarımsal, kentsel, dilsel (liste daha da uzatılabilir) bunalımından geçtiği, Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile Karolenj yeniden yapılanma arasındaki yüzyıllar söz konusudur. Öte yandan, bin yılından sonraki yeniden doğuş yüzyılları söz konusudur; modern dillerin ve ulusların, yerel demokrasinin, bankanın, senedin ve muzaaf muhasebe sisteminin doğduğu; yük taşıma, kara ve deniz ulaşımı yöntemlerinin, tarım tekniklerinin, zanaat tekniklerinin büyük bir gelişme gösterdiği; pusula, sivri kemer ve dönemin sonuna doğru barut ve matbaanın icat edildiği bu yüzyıllardan ilk sanayi devrimi yüzyılları olarak söz edilmiştir. Arapla-

rın Aristoteles çevirdikleri ve tıp ile astronomi çalışmaları yaptıkları, İspanya'nın doğusunda ise, "barbar" yüzyıllar aşılmasıyla birlikte, gene de Avrupa'nın kendi kültüründen gurur duyamayacağı yüzyılları nasıl bir araya getirebiliriz?

Ama deyim yerindeyse, on yüzyılın böyle ayırt edilmeksizin bir araya "sıkıştırılması"nın suçu biraz da Ortaçağ'dadır; Ortaçağ Latinceyi ortak dil olarak, Kutsal Kitap metnini temel kitap olarak ve Kilise Babaları geleneğini klasik kültürün yegâne tanığı olarak seçmekle veya seçmek zorunda kalmakla, sanki yeni hiçbir şey söylemiş havası içinde, yorumları yorumlayarak ve yetkeli formülleri alıntılarla etkinliğini sürdürür. Ortaçağ'ın yeni bir şey söylemediği doğru değildir; Ortaçağ kültürü yenilik duygusuna sahiptir, ama yineleme görüntüsü altında bu yeniliği saklamaya çalışır (yinelediği zaman bile yenilik getirdiği iddiasındaki modern kültürün aksine).

Yeni bir şeyin ne zaman söylenmiş olduğunu –Ortaçağlı bizi yalnızca daha önce söylenmiş olanları yeniden söylediği konusunda ikna etmek için büyük bir çaba gösterirken– anlamak gibi zahmetli deneyime estetik fikirlerle uğraşmak isteyenler de maruz kalırlar. Bu zahmetli deneyimi en azından okur için daha zahmetsiz hale getirmek için, bu özette tek tek yazarlar değil, sorunlar ele alınmaktadır. Tek tek yazarları irdelemek, öncelleriyle aynı terimleri ve aynı formülleri kullandığı için her düşününün aynı şeyi sürdürdüğüne inanma riskini getirmektedir (bunun böyle olmadığını anlamak için, farklı sistemleri tek tek yeniden kurmak gerekir). Oysa, sorunları ele alarak, neredeyse on yüzyıla yaklaşık iki yüz sayfanın ayrıldığı hızlı bir gezintinin sınırları içinde, belirli formüllerin yolculuğunu izlemek ve bunların çoğu zaman fark edilmeksizin, kimi zaman da oldukça bariz olarak anlam değiştirdiğini keşfetmek –öyle ki, sonunda, çok yaygın

olarak kullanılan bir ifadenin, sözgelimi *forma* (biçim) teriminin başlangıçta yüzeyde görülen şeyi göstermek üzere kullanılırken, sonradan derinlerde gizlenen şeyi göstermek üzere kullanıldığı fark edilir– daha kolaydır.

Bu yüzden, bazı sorunların ve bazı çözümlerin değişmediğini gördüğümüzde bile; Ortaçağ estetik düşüncesinin “daha iyi”ye doğru gittiğine inanmak şeklindeki tarihyazımı alışkanlığına (sonuç sayfalarında eleştireceğimiz bir alışkanlıktır bu) düşme riskini göze alarak, gelişim, dönüşüm anlarını vurgulamayı yeğledik. Klasik dönemden dolayı olarak alınan fikirleri oldukça eleştirelilikten uzak bir tutumla aktarma aşamasından XIII. yüzyılın sistematik kesinlik başyapıtları *summa*’larda bu fikirlerin dizgeleştirilmesi aşamasına geçtiği göz önünde tutulduğunda, Ortaçağ estetiği elbette bir olgunlaşmadan geçmiştir. Ama, Sevilla’lı Aziz Isidorus’un hayal ürünü etimolojileri gülümsememize yol açar, buna karşılık Ockham’lı William bizi günümüz mantıkçıları bile zorlayan biçimsel inceliklerle yüklü bir düşünceyi yorumlamaya zorlarken; bu, Johannes Duns Scotus’tan yaklaşık sekiz yüzyıl önce yaşamış olsa da, Boethius’un ondan daha az keskin görüşlü olduğu anlamına gelmez.

İzlemeye giriştiğimiz tarih karmaşıktır, sürekliliklerden ve kopmalardan oluşmuştur. Büyük bölümüyle bir süreklilikler tarihidir, çünkü Ortaçağ hiç kuşkusuz birbirlerine gönderme yapmaksızın zincirleme olarak birbirlerini kopya eden yazarların çağı olmuştur; bunun bir nedeni de, elyazmaları kültürüne dayalı ve elyazmalarına güçlükle erişilebilen bir çağda, kopya etmenin fikirleri dolaşıma sokmanın tek yolu olmasıdır. Kimse bunun bir suç olduğunu düşünmüyordu; bir kopyadan ötekine çoğu zaman artık kimse belirli bir formülün yaratıcısının gerçekten kim olduğunu bilmiyordu ve sonuçta, eğer bir fikir doğru ise herkese ait olduğu düşünülüyordu.

Her kültürün güzellik ve sanata ilişkin görüşleri elbette olmuş ama her kültür bu görüşü açık bir kuramsal çerçeveye oturtmamıştır. Estetik kavramı 18. yüzyılda Avrupa'da doğmuştur. Bu yüzden, estetiğin tarihini ele alan çoğu çalışma, bu tarihten önce geliştirilen güzellik ve sanat kuramlarını göz önünde bulundurmaz. Ortaçağ konusundaki çalışmalar da uzun süre bu anlam kargaşasından zarar grmştir. Ancak son elli yıldır tarihçilerin tutumu değişmiş, Ortaçağ estetiği üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Umberto Eco'nun *Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik* alışması, konunun ilgilileri kadar uzman olmayan okura da, Kilise Babaları döneminden başlayarak Ortaçağ boyunca ve Rönesans'ın doğuşuna kadar süren bir tartışmanın en önemli noktalarını anlatıyor, bu çağın dönüm noktalarını sunuyor; Ortaçağ insanının düşünce yapısını, beğenisini, yönelimlerini daha iyi anlama olanağı sağlıyor.

Eco'nun daha sonra yazdıklarına da ışık tutan bu önemli çalışması, giderek Türkiye'de de ilgi odağı haline gelen Ortaçağ kültürünün anlaşılmasına önemli katkılarda bulunuyor.

*italyanedebiyatı *ortaağkltr *tarih *estetikteori *sanat *teoloji
*bilim *mimari

